

“สิทธิหนูอยู่ไหน?”

ณัฐฉัตร บัวประทุม¹

เมื่อกลางปี 2553 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดสัมมนาเพื่อสะท้อนปัญหาสำคัญในหัวข้อ “สิทธิหนูอยู่ไหน” ต่อการนำเสนอข่าวกรณีดาราดวงหนึ่งตั้งครรภ์ และให้ข่าวว่าตนเองท้องกับดาราดวงหนึ่งซึ่งตั้งคนหนึ่งที่ไมื่อยอมรับผิดชอบกับสิ่งที่เกิดขึ้น วงสัมมนาที่ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสารมวลชน บรรณาธิการข่าว คณบดีด้านนิติศาสตร์และสื่อสารมวลชน นักสิทธิมนุษยชน สื่อมวลชน และผู้สนใจจำนวนมาก มิได้มุ่งต้องการพิสูจน์ความจริงว่าใครเป็นบิดาของเด็ก หากแต่สะท้อนว่าสื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการค้นหาสาเหตุของปัญหา และการป้องกันปัญหาในระยะยาว ไม่น้อยไปกว่าการทำหน้าที่สะท้อนความจริงต่อสังคม โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับ “เด็ก” ที่เขาอาจเป็นเหยื่อของการเสนอข่าวโดยไม่รู้ตัว

กรณีข่าวเด็กหญิงอายุ 12 ปี (ไม่ว่าเขาจะมีเชื้อชาติหรือสัญชาติใด) ที่ถูกนายจ้างสามีภรรยาทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรงในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อปลายเดือนมกราคม 2556 เป็นกรณีหนึ่งที่สะท้อนความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ในสังคมไทย ดังข้อมูลศูนย์พิงได้ กระทรวงสาธารณสุข ปี 2553 เด็กและผู้หญิงถูกทำร้ายแล้วมารักษาที่โรงพยาบาล มีจำนวน 25,744 ราย เฉลี่ย 71 รายต่อวัน เท่ากับว่าทุก 20 นาทีจะมีเด็กหรือผู้หญิง 1 รายถูกทำร้ายจากคนใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นจากบิดามารดา สามีหรือคนในครอบครัว หรือข้อมูลจาก UN Women ในรายงานเรื่อง "2011-2012 Progress of the World's Women: in Pursuit of Justice" ประเทศไทยติดอันดับต้นๆ เกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยมีการกระทำ ความรุนแรงทางเพศต่อคู่ของตนเอง ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 7 จาก 71 ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ที่ผู้หญิงถูกทำร้ายจากคนรัก ขณะที่มีการกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายต่อคู่ของตนเองประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 36 จาก 75 ประเทศ เช่นเดียวกันกับข้อมูลการทำงานภาคสนามของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ที่พบว่ากว่าร้อยละ 70 ของการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กเกิดขึ้นจากคนในครอบครัว โดยมีทั้งการกระทำ ความรุนแรงในทางเพศและทางร่างกาย

¹ นักกฎหมายประจำมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเด็ก สตรี และความเสมอภาคของบุคคล ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จากข้อมูลดังกล่าว แม้เชื่อได้ว่ายังมี “เด็กที่ถูกทำร้าย” อีกจำนวนมากเข้าไม่ถึงความช่วยเหลือ แต่เป็นการสะท้อนว่า ความรุนแรงนั้นฝังรากลึกในสังคมไทยที่ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองพุทธ ทั้งมีคนจำนวนหนึ่งนิ่งเฉยหรือปล่อยให้เกิดความรุนแรง โดยมีได้ยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ยิ่งหากมิได้มีสื่อสารมวลชนหรือบางองค์กรให้ความสำคัญจนมีการนำเสนอข่าว เช่น กรณีเด็กหญิงอายุ 12 ปีรายนี้แล้ว ก็เชื่อได้ว่าระบบกระบวนการยุติธรรมของไทย อาจไม่สามารถจัดการกับผู้กระทำความผิดหรือปล่อยให้ความรุนแรงต่อเด็กเงียบหายไป โดยมีได้คำนึงถึงหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ที่ประเทศไทยรับรองและประกาศตนเป็นภาคีสมาชิกมากกว่า 20 ปี

สำหรับกรณีเด็กหญิงอายุ 12 ปี ที่ถูกนายจ้างสามีภริยาทำร้ายร่างกายรายนี้ นั้น จากประสบการณ์กว่า 30 ปี ของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ซึ่งทำงานช่วยเหลือและบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรม ขอเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องว่า การช่วยเหลือจะต้องครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านกฎหมาย และด้านสังคมสงเคราะห์ ภายใต้การทำงานกับครอบครัวเดิมของเด็ก และกับทีมสหวิชาชีพ อย่างน้อยที่สุดในด้านสุขภาพ นอกเหนือจากการรักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายของเด็กที่ทุกข์คนตระหนักเป็นอย่างดีแล้ว ต้องคำนึงถึงการบำบัดฟื้นฟูทางจิตใจ ซึ่งต้องผ่านการประเมินผลกระทบทางจิตใจจากแพทย์เฉพาะทาง เพราะความเสียหายทางจิตใจหลายครั้งมิได้แสดงออกโดยทันที แต่อาจแสดงผลในระยะยาว เด็กจึงต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

ในด้านกฎหมาย ต้องพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด ทั้งความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายเกี่ยวกับเสรีภาพ และการอื่นๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฐานความผิด “**เอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส**” ที่มีการบังคับใช้กันน้อย และต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ควบคู่ไปด้วยเท่าที่ข้อเท็จจริงจะไปถึง รวมถึงการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่ง ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ พ.ศ.2544 เป็นต้น

ที่สำคัญ คือ เรื่องสถานะทางกฎหมายของเด็กและครอบครัว เนื่องจากตามชำนันเด็กหญิงรายนี้มีชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีบิดามารดาเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง จึงมีข้อจำกัดในทางกฎหมายในการได้รับสัญชาติไทย เรื่องนี้มีลักษณะเฉพาะที่ฝ่ายปกครอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ จะต้องพิจารณาบนพื้นฐาน “**ประโยชน์สูงสุดของเด็ก**” เป็นสำคัญ ภายใต้การประสานงานอย่างใกล้ชิดจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และบ้านพักเด็กและครอบครัว (ศูนย์ประชาบดี 1300) ของจังหวัด ที่เป็นผู้ดูแลเด็ก

ในด้านสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาเด็กนั้น ต้องมีการประเมินและติดตามศักยภาพครอบครัวเดิม ในการจะเป็นผู้ดูแลเด็ก เว้นแต่ครอบครัวไม่พร้อมหรือไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ จึงจะให้เด็กอยู่ในระบบ การดูแลของภาครัฐหรือภาคเอกชนที่มีศักยภาพในการดูแล และต้องคิดถึงเรื่องของการพัฒนาเด็กและครอบครัวในระยะยาว เช่น การให้การศึกษ การเสริมทักษะชีวิต (life skill) หรือการฝึกอาชีพ เป็นต้น

สิ่งที่ไม่อยากให้เกิดหล่น คือการค้นหาสาเหตุการกระทำ ความผิดของนายจ้างสามีภริยาทั้งสองคน โดยอาจไม่จำเป็นต้องเสนอให้ปรากฏเป็นข่าว แต่เป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม สาเหตุอาจมีทั้งเรื่องสภาวะด้านจิตใจ บุคลิกภาพ พฤติกรรม การดูถูกหรือดูหมิ่นทางเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ หรืออาจมีปัจจัยเร้าด้านอื่นๆ เช่น สุราหรือสารเสพติด หากวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ อาจนำไปสู่ข้อเสนอในเชิงนโยบายการป้องกันและป้องกันปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังปี 2558 ที่จะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (AEC) อย่างสมบูรณ์ และอาจมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คน โดยเฉพาะเด็ก (Children on the Move) ที่องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก มีความเป็นห่วงถึงผลกระทบที่ตามมาเป็นอย่างดี

CHILD ABUSE does not DISCRIMINATE on the BASIS of:

อีกเรื่องหนึ่งที่กล่าวกันมากในสังคมออนไลน์ คือ การนำเสนอภาพข่าวที่เปิดเผยให้เห็นถึงความรุนแรงของบาดแผล มีการถอดเสื้อผ้า การสัมภาษณ์เด็กซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่รวมถึงความสนใจของหน่วยงานต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องที่เสนอการให้ความช่วยเหลือ อย่างน้อยที่สุดก็ขอพื้นที่สื่อให้ตนเองมีภาพถ่ายกับเด็ก สิ่งเหล่านี้ล้วนถูกตั้งคำถามว่า “เป็นการละเมิดสิทธิของเด็กหรือไม่ ???” และปรากฏการณ์ดังกล่าวยังถูกตอกย้ำ ผ่านข่าวผู้ใหญ่และเยาวชนอย่างน้อย 6 คน ร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงอายุ 7 ปี ต่อเนื่องนานนับปี เหตุเกิดในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ที่เป็นข่าวถัดมาในระยะใกล้เคียงกัน และในกรณีหลังก็ยังมุ่งตีตราเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดมากกว่าจะสะท้อนความบกพร่องในการดูแลเด็กของผู้ที่อยู่รอบตัวเด็ก จนทำให้เด็กไปกระทำความผิด

เรื่องเหล่านี้มีไม่เรื่องใหม่ โดยเมื่อปี 2549 คณะทำงานพัฒนาแนวทางการเสนอข่าวประเด็นผู้หญิงร่วมกับสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้จัดพิมพ์หนังสือ “แนวทางการเสนอข่าวเรื่องเพศ” โดยย้าจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ข้อ 15 ที่ว่า “ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัด ต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส” และวรรคสอง ยังบัญญัติว่า “ในการเสนอข่าวตามวรรคแรกต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรม อันเกิดแก่เด็ก สตรี และ ผู้ด้อยโอกาสนั้นไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง” อันเสมือนเป็นแนวทางให้ สื่อสารมวลชนมีหลักการที่ต้อง และระมัดระวังต่อการเสนอข่าวที่มีผลกระทบต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องเพศ

การนำเสนอข่าวกรณีเด็กหญิงทั้ง 2 ราย ต่างสภาพปัญหาต่างอายุ ต่างชาติพันธุ์ ต่างพื้นที่ และเวลาที่แตกต่างกัน จึงเสมือนเป็นการตอกย้ำซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัวมากกว่า การสะท้อนความล้มเหลวของระบบการคุ้มครองเด็กในประเทศไทยและความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องดำเนินการทางคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างรวดเร็วและยุติธรรม อีกทั้งไม่มีข้อเสนอเชิงรูปธรรม ที่ทำให้เห็นถึงว่าในอนาคตเราจะสร้างระบบการคุ้มครองเด็กที่มีมาตรฐานตามหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ในสังคมไทยได้อย่างไร ?

แน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้ เป็นข้อท้าทายต่อทุกภาคส่วนในสังคมที่ต้องช่วยกันในการปกป้องคุ้มครองเด็ก ทั้งบิดามารดาผู้ปกครอง หน่วยงานต้นทางการดูแลเด็ก สถานศึกษา สถานพยาบาล ชุมชน หน่วยงานสุขภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กและการหล่อหลอมเด็ก สื่อสารมวลชนในฐานะปัจจัยสำคัญที่เด็กเข้าถึงและผู้เสนอทางเลือกที่ถูกต้องเหมาะสมกับเด็ก ภาครัฐและเอกชนทุกๆ ด้านที่ต้องร่วมกันกำหนดโครงสร้าง แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการต่างๆ เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็ก เพราะเด็กมิใช่สมบัติของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เด็กถือเป็นสมบัติของมนุษยชาติที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดและรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่จำเป็นต้องให้เด็กต้องลุกขึ้นมาเป็นผู้ทวงถาม “สิทธิหนูอยู่ไหน” ???

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
 เลขที่ 979 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 12 ถนนจรัญสนิทวงศ์
 แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600
 โทรศัพท์ 0-2412-0739 0-2412-1196 โทรสาร 0-2412-9833
 อีเมลล์ cpcr.cpcr@gmail.com www.thaichildrights.org

